

sklad ali precep, eni v za kožo, eni v zavezo, drugi s popkom ali z očesom, spet drugi z nakladom! Kako cepijo pač Slovenci, kdaj so pričeli, in kako se jim kej delo speši?

T. Save, Drave so bregovi,
Kjer se mladi cep gotovi,
V mesto starih so glasovi
Zdaj prišli slovenski novi.

U. Mladi cep je mlada ali nova slovenščina.

T. Kodar bivajo Slovenci, ondod se gotovi mladi cep, in dokler jezik živi, se spreminja. Starajo in zgublajo se mu besede, zginjajo in spreminjajo se njih oblike in premembe, celó na mesto starih glasov prihajajo novi. Da o družih ne govorim, omenim le staroslovenskih nosnikov in polglasnikov, katerih nima vsih nova slovenščina, in jih še zaznamovati ne more v svoji sedanji pisavi.

U. Očitajo nam, da se je res zeló spremenila, in da ji ni znati, da je bila v tako tesni zvezi z nekdanjo.

T. Kdor vé in zna, koliko uim je preterpela naša slovenščina od spočetja do svojega sedanjega stanú: se temu ne čudi. Čudi pa se, da ni umerla popolnoma, marveč da se je dobro prijela, lepo pomladila, da krepko poganja, cvetè in obeta dokaj blazega sadú. Stara je vez, ki nas veže nerazrušljivo že od starodavnih časov, in ta je — naša govorica. „Kaj moremo posebno kranjski Slovenci zato“, piše O. Ladislav, „da smo mejaši ali Krajci, da so nas na kraj potisnili, od naroda — slovenskega — se zato vendar ločili nismo. Le nerazrušljivemu jedru slovenščine gre hvala, da je mnoge uime niso zaterle. Kranjska dežela je cesta v Italijo; pred so derli Rimljani po njej v podonavske okrajine, potem pa drugi narodi v Italijo in teptali po njej. Kaj čuda, da se je marsikaj spremenilo, ali jezik in narod je ostal slovenski kot „monumentum perenne“.

Koristne reči.

Rastlinsko življenje.

Naj imenitnejša barva v rastlinstvu je zelena. Skoz mikroskop se vidi, da se zbira ta barva v podobi soka v majhnih pregradkih (Zellen.) Rastlinoslovec imenuje ta sok: rastlin-

sko-zeleno barvo. Ona je v naj tesnejši zvezi s solncem, tako, da se sme po pravici reči: Brez solnca ni zelenine. Tega se lahko prepričamo, ako ogledujemo v kleti odraščeno zeljišče, in ga primerjamo s takim, ki je na solncu rastlo; vidili bomo, da je zaperto zelišče belo rumenkasto, ker mu je solnčne svetlobe primanjkovalo; nasprotno pa vidimo, da to, ki raste na solncu, ima lepo zeleno barvo.

Potrebna hrana rastlin, ilovica, potrebuje 1000 delov vode, da se raztopi. Iz tega se lahko prevede, koliko vode rastline iz zemlje izserkajo, da morejo živeti.

Rastlinstvo je tedaj kakor goba, ki vodo na okrožji zemlje derži. Lahko se tedaj prevede, koliko škode je za okolico, kjer se gozdi sekajo. Že naše vode imajo veliko širji tek, kakor so ga nekdanj imele, ker so gozdi sedaj veliko manjši v primeri s prejšnjimi po naši domovini. Slabo je, ako kaka dežela ne more od prejšnjih lepih gozdov pokazati drugega, kot gol, odert kraj, pa ne le samo slabo, tudi škodljivo je, kajti v takem kraju, kjer ni gozdov, veliko raji povodnji razsajajo, kakor v krajih, kateri so z drevesi obraščeni.

Rastline potrebujejo za hrano ogljene kisline, amonijaka in vode. Perva se dobi povsod po zraku; vodo dobivajo rastline iz zemlje, amonijak pa se nareja tam, kjer organska ali živalska materija gnije. Ogljena kislina, ki je iz ogljenca in kiselca, je živalskemu življenju močno škodljiva; rastline pa jo po dnevi zmiraj serkajo po listih, in čistijo tako zrak, da imajo živali tako koristen kislec čist.

Živalsko telo pa diha neprestano ogljeno kislino, in pripravlja tako rastlinam hrano. Ako bi bilo v našem zraku več ogljene kisline, kakor jo je, ne mogle bi živali dihati. Pravijo, da je bilo nekdanj v našem zraku 8 — 9% ogljene kisline; sedaj pa jo je samo 1000. del. Bilo je rastlinstvo rešitelj; zrastle ga je velika množica, in je tako iz zraka, živalskemu življenju tako škodljivo ogljeno kislino poserkalo. Ne moremo tedaj božjo previdnost dovolj hvaliti, da nam je podelila toliko koristnih raslin.

Bogomil Terzinaki.